

På Vilhelmsro vårdades fattiga barn

Av Eva Johansson, Västerås

info@slaktforskaren.se

(Tidigare publicerat på Rötterbloggen www.rotter.se)

Vilhelmsro var ett vårdhem, ett sjukhem och ett barnhem vid Vätterns strand strax norr om Jönköping. Idag byggs en ny stadsdel här, med namnet Strandängen. De som bor här, och de många som kommer att bo här, har en vacker utsikt över Vättern.

I september 2021 besökte jag en väninna som bor där. Vi gick runt i området och jag blev mycket positivt överraskad av alla de informationsskyltar om den gamla verksamheten som finns vid de äldre byggnader som är kvar. Mycket bra gjort.

På skyltarna kan vi läsa om Ebba Ramsay som startade Vilhelmsro som ett vårdhem för sjuka och handikappade barn 1874. Då kallade hon det ”En välgörenhetsinrättning för fattiga vanföra barn”. Namnet Vilhelmsro kom från hennes far Vilhelm Sewed Karström som var chef vid Tullverket. Från 1889 var det ett sjukhem för barn med epilepsi. Senare togs även vuxna epileptiker emot.

Om Ebba Ramsay och hennes vårdhem kan man läsa mer på Wikipedia.

*Ebba Ramsays och hennes dotter Helen Ramsays grav på Vilhelmsro. Foto: Eva Johansson.
Porträtt på Ebba Ramsay från Wikipedia.*

Området Vilhelmsro vid Vättern på en flygbild från 1940-talet. Foto: AB Flygtrafik. Bild från Järnvägmuseets samling i Digitaltmuseum.

Här ligger Vilhelmsro. Vänstra kartan är den ekonomiska kartan från mitten av 1900-talet. Högra bilden är från generalstabskartan 1881. Bildkälla: www.kartbild.com.

Det finns ett kapell med en begravningsplats på området. Kapellet heter Cecilias kapell och byggdes på 1880-talet. Det fick namn efter Ebba Ramsays väninna Cecilia Willering som bidrog ekonomiskt till verksamheten. På kyrkogården vid kapellet är både Ebba Ramsay och hennes dotter Helen begravda men också en hel del av de barn som vårdades på sjukhemmet och som dog här. Så om du har en släkting som kom till Vilhelmsro som barn och dog här kan gravstenen finnas kvar. Idag är det Rumänsk-ortodoxa församlingen i Jönköping som har kapellet.

Ceciliakapellet. Foto: Eva Johansson.

Ebba Ramsays och dottern Helens grav. Alldeles intill kapellet växer Jönköpings nya stadsdel Strandängen fram, med nybyggda radhus och flerfamiljshus. Foto: Eva Johansson.

Det här är tre av flera barngravar på kapellet kyrkogård, det finns fler. De är alltså liggande stenplattor och gräset har trängt sig på. Men de är fullt läsbara. Alla dessa tre barn dog i epilepsi, enligt kyrkböckerna. Alla var också skrivna i sina familjer i hemförsamlingarna, inte på Vilhelmsro i Jönköping. Foto: Eva Johansson.

Till vänster: Gunhild Engberg, född 1915 i Berg i Jämtland och död 1930. Hennes far Erik Emanuel Engberg var järnvägsarbetare och 1930, samma år som hon dog, hade resten av familjen flyttat till Stensele i Vilhelmina socken. Hon hade två systrar, en var kvar hemma när familjen kom till Vilhelmina. Om den systern har prästen antecknat "haft sömnsjuka". Om Gunhild har han skrivit att hon var sinnesslö och att hon "vistas å anstalten Vilhelmsro".

I mitten: Titti Oscarson hette Märta Elisabeth Oskarsson och var född den 26 december 1927 i Örebro, enligt kyrkboken i hennes hemförsamling. Hennes far Gustaf Georg Oskarsson var brevbärare. Hon hade en storebror som var född samma år, men den 8 januari. Om hennes mor Ninnie Matilda Eriksson har prästen skrivit att hon var sinnessjuk. Varken fadern eller barnen var döpta så troligen var de baptister eller tillhörde en annan frikyrklig församling.

Till höger: Rut Björk föddes i Göteborg i juli 1900 och dog 1910. Hennes far Johannes August Björk var fabriksarbetare och hon hade sex syskon födda 1899-1912. 1914 dog hennes mor Ada Malott Wolff och året efter gifte fadern om sig.

Det hette Vilhelmsro sjukhus sedan staten tagit över 1939 och sjukhusets arkiv finns på Riksarkivet i Vadstena. En sökning i Nationella Arkivdatabasen visar att det t ex finns sjukjournaler från 1889 och framåt men också dagböcker, register över intagna och utskrivna och många andra handlingar, bl a klasslistor från den skola som fanns på området.

På området tillkom med tiden fler hus med olika funktioner och verksamheten byggdes ut. Som mest var det omkring 240 barn här. Det var inte bara förvaring av barnen utan en pedagogisk och vårdande omsorg. Så småningom fick Ebba Ramsay hjälp av sin dotter Helen som blev föreståndare och sedan drev verksamheten vidare till sin död 1933.

Minnet kallas detta hus som var det första huset på Vilhelmsro och som användes som hem åt de första sex barnen som anlände från Göteborgs fattighus 1874. Detta hus är byggt på 1830-talet och fanns på gården Haraldsbo som Vilhelm Ramsay köpte 1872, för att dra sig tillbaka. Men han dog snart efter köpet och det var därefter som dottern Ebba startade sitt vårdhem och döpte om det till Vilhelmsro, för att hedra sin far. Foto: Eva Johansson.

Vilhelmsro hade en egen skola. Järnvägen går alldeles intill och jag trodde först att det var ett gammalt stationshus, men huset byggdes som skola 1882, på samma plats som en tidigare nedbrunnen skola stått. Den fick namnet Elizas skola efter Ebba Ramsays engelska väninna Eliza Hornbuckle som var en av dem som hjälpte till med finansieringen av Vilhelmsro. Foto: Eva Johansson.

Det här huset kallades Framtiden. Det byggdes 1916 och blev centrum för verksamheten på Vilhelmsro. Idag är det Vätterhem som äger området. Foto: Eva Johansson.

Det är väldigt fint här vid Vättern. Den här bilden är tagen en aning norrut där man kan gå ner till vattnet nedanför den gata som idag kallas Ebba Ramsays väg. Troligen hörde detta till Vilhelmsro på sin tid, det var ett stort parkområde vid vårdhemsbyggnaderna. Foto: Eva Johansson.